

novičke

november 2003

Kaj prinaša novembrska številka?	3	BESEDA UREDNICE
Lizbonska strategija na področju izobraževanja in usposabljanja * Predstavitev dela tematskih skupin * Referenčne ravni (standardi) za povprečne evropske učinke v izobraževanju in usposabljanju	4-15	TEMA MESECA
Sofinanciranje izobraževanja zaposlenih * Odmev z mednarodnega seminarja o tehnikah za analizo samoevalvacijskih procesov * Ukrepi za zviševanje ravni pismenosti na Slovenskem * Možnosti izobraževanja in učenja za odrasle	16-22	DOMAČE NOVIČKE
Prvi regionalni festival učenja za Jugovzhodno Evropo	23-25	TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA 2003
Dogovori s 24. seje Sveta	26-27	O DELU STROKOVNEGA SVETA ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH
Vtisi z mednarodne konference v Franciji * Študijski obisk na Nizozemskem in v Belgiji	28-31	S POTI
Izdali smo zbirko <i>Šeherezadice</i> * Prva strokovna konferenca o e-izobraževanju v Sloveniji	32-34	KOTIČEK JE VAŠ
Vabilo na delavnico Od vizije do akcije	35	PRIPRAVLJAMO
Članom društva	36	OBVESTILO
	37	POSVETI, KONFERENCE
	38	NOVOSTI IZ KNJIŽNICE

 let z vami

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so strokovno glasilo za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo izboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

Prejemniki Novičk so posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljskih organizacijah).

V Novičkah objavljamo tele vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:

- opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
- razvojne, raziskovalne in druge programe in projekte;
- sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
- podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
- sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
- novice v upravljanju in zakonodaji;
- statistične podatke;
- mnenja, stališča in predloge;
- podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
- podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
- prikaze novih knjig, člankov ter didaktičnega in drugega gradiva ter novice s knjižnega trga;
- novice iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.

V Novičkah objavljamo kratke, jedrnat, objektivne in nepristranske informacije.

Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za stike s tujino izdamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku.

Prejemnikom Novičke pošiljamo brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške za njihovo izdajanje poravnali iz javnih sredstev za izobraževanje odraslih.

Novičke ureja in izdaja Informacijsko središče ACS.

Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, vodja Informacijskega središča, in Nevenka Kocijancič, urednica.

Oblikovanje: Lina design

Prelom: Solos d.o.o.

Tisk: Tiskarna Štok

Naslov uredništva je: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana,

telefon: 01 5842 560, faks: 01 5245 881, internet: <http://www.acs.si>, el. naslov: nevenka.kocijancic@acs.si

Novičke lahko preberete tudi na internetu: <http://www.acs.si/novicke>

ISSN 1408-6484 (slovenska izdaja - tiskane)

ISSN 1581-3770 (slovenska izdaja - online)

Naklada 1.800 izvodov

DOMAČE NOVIČKE

Po obilici dogodkov v oktobru...

Kaj prinaša novembrska številka?

Oktober in november je zaznamovala vrsta strokovnih dogodkov:

- v okviru programa Grundtvig 1 je v Ljubljani med 5. in 10. oktobrom potekalo drugo mednarodno srečanje sodelujočih pri projektu *Razvoj menedžmenta kakovosti v izobraževanju odraslih* (v prejšnji številki smo vas o srečanju že obvestili, tokrat pa objavljamo odmeve nanj);
- v Ljubljani smo 8. oktobra gostili predstavnike Evropske komisije ter domače in tuje strokovnjake na konferenci *Slovenija in skupni evropski cilji na področju izobraževanja in usposabljanja*. O tej tematiki smo v Novičkah že izdatno poročali, zaradi njene vse večje aktualnosti pa je **problematika skupnih evropskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja ter kazalnikov njihovega uresničevanja** središčna tema novembrske številke;
- v francoskem Poitiersu so 9. in 10. oktobra pripravili *prvo mednarodno konferenco o e-portfoliju*;
- člani slovenskih strokovnih svetov za poklicno in strokovno izobraževanje ter za izobraževanje odraslih so se od 14. do 20. oktobra mudili na Nizozemskem in v Belgiji. Študijski obisk je bil uglašen na temo *Modernizacijski izzivi pri poklicnem in strokovnem izobraževanju in usposabljanju v državi kandidatki in državi članici Evropske unije*;
- v Skopju so se v dneh od 16. do 19. oktobra zbrali sodelujoči pri projektu EBiS na prvem *Regionalnem festivalu učenja v Jugovzhodni Evropi*;
- predstavniki ministrstev, izobraževalnih in raziskovalnih ustanov in podjetij so bili 3. in 4. novembra zbrani v Mariboru na prvi strokovni konferenci v Sloveniji, posvečeni pedagoškemu in organizacijskemu vidiku e-izobraževanja;
- 4. novembra so vprašanjem ravni pismenosti slovenskega prebivalstva in pregledu ukrepov za zviševanje te ravni posvetili javno tribuno v Cankarjevem domu.

Z novembrsko številko, ki je nekoliko zajetnejša, smo želeli pričarati utrip opisanih srečanj. Upam, da nam je to uspelo.

Nevenka Kocijančič (nevenka.kocijancic@acs.si), ACS

TEMA MESECA

Skupni evropski cilji

Lizbonska strategija na področju izobraževanja in usposabljanja

Na zasedanju Evropskega sveta (sestavljajo ga voditelji držav ali vlad držav članic EU) marca 2000 v Lizboni so udeleženci spoznali, da se Evropska unija sooča z izjemnimi spremembami, ki jih narekujejo globalizacija in na znanju zasnovano gospodarstvo, in si zastavili strateški cilj za 2010: *“postati najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju zasnovano gospodarstvo na svetu, sposobno trajnostne gospodarske rasti z več in boljšimi delovnimi mesti ter večjo socialno kohezijo”*. Te spremembe so silile h korenitim spremembam evropskega gospodarstva, hkrati pa so prispevale k oblikovanju programov za prenovu socialnega skrbstva in izobraževalnih sistemov. Evropski svet je pozval Svet za izobraževanje (telo na ravni ministrov za šolstvo držav EU) in Evropsko komisijo, da podata splošno presojo o konkretnih ciljih izobraževalnih sistemov, pri čemer naj se osredotočijo na skupne težave ter upoštevajo nacionalno raznolikost. Kot rezultat omenjenih usmeritev je Evropska komisija najprej pripravila *osnutek poročila* o konkretnih ciljih za prihodnost sistemov izobraževanja in usposabljanja, ki je bil predmet pogajanj med državami članicami. Svet je sprejel končno poročilo in ga v obravnavo predložil stockholmskemu zasedanju Evropskega sveta marca 2002. V končnem poročilu so opredelili tri dolgoročne strateške cilje:

- izboljšati kakovost ter učinkovitost sistemov izobraževanja in usposabljanja v Evropski uniji;
- vsem olajšati dostop do izobraževanja in usposabljanja;
- odpirati sisteme izobraževanja in usposabljanja v širše okolje.

Februarja 2002 je bil sprejet *Podrobni delovni program o ciljih za prihodnost sistemov izobraževanja in usposabljanja*. V njem so določena ključna vprašanja, ki se jih je treba lotiti, da bi uresničili tri omenjene dolgoročne strateške cilje (ti so razčlenjeni na 13 ciljev in 42 ključnih vprašanj). Delovni program zajema različne segmente in stopnje izobraževanja in usposabljanja, ki segajo od osnovnih znanj in spretnosti do poklicnega in visokošolskega izobraževanja, pri čemer je posebna pozornost namenjena načelu vseživljenjskega učenja in splošni promociji filozofije, ki jo ta vsebuje.

Za uresničevanje skupnih ciljev so najbolj zavzete (in odgovorne) sodelujoče države. S tem namenom je bil opredeljen tudi nov pristop političnega usklajevanja, ki velja za področja, kot sta izobraževanje in usposabljanje, t.i. »odprta metoda usklajevanja«. Namen te metode je skozi izmenjavo primerov dobre prakse ter s skupino enotnih kazalnikov in standardov doseči medsebojno primerjavo in učenje.

Že od poznih devetdesetih let Slovenija zelo uspešno sodeluje v programih Socrates, Leonardo da Vinci in Mladina ter v širokem spektru raziskovalnih dejavnosti EU. Ministri za šolstvo držav članic EU in držav kandidatk so se v preteklih letih redno srečevali na neformalnih, od maja letos pa tudi na formalnih sestankih. Še več, vse države kandidatke sodelujejo v »bolonjskem procesu« (terciarno izobraževanje), od konca leta 2002 v »Brugge procesu« (poklicno izobraževanje in usposabljanje) ter mnogih drugih akcijah in iniciativah Evropske unije (eSchola, Spring day itd.). Zato je bilo popolnoma samoumevno, da so se na zasedanju Evropskega sveta v Stockholmu države članice sporazumele o tem, da države kandidatke (ter države EFTE) vključijo v dolgoročne cilje in postopke celotne lizbonske strategije in s tem tudi področje izobraževanja in usposabljanja.

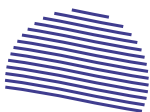
Evropska komisija je jeseni 2002 pozvala Slovenijo, da imenuje nacionalne strokovnjake, ki bodo sodelovali v »odprti metodi usklajevanja«, in sicer v osmih vsebinskih delovnih skupinah ter v skupini za kazalnike in standarde - skupaj zajemajo vseh 13 ciljev.

Svet za izobraževanje in Evropska komisija bosta na podlagi prispevka delovnih skupin pripravila vmesno poročilo o uresničevanju Delovnega programa ter ga spomladi 2004 predstavila Evropskemu svetu. Obravnavali bodo celoten proces, pregledali dejavnosti in prve dosežene rezultate. Prvi osnutek vmesnega poročila so šolski ministri obravnavali 25. novembra 2003 v Bruslju.

Čeprav imata izobraževanje in usposabljanje odločilno vlogo v lizbonskem procesu, presegata vlogo orodja in sredstva za večjo zaposljivost, saj nosita širši delež odgovornosti tako za državljane kot tudi celotno družbo. Poleg tega, da Evropejce usposabljata za poklicno pot, prispevata k osebnostnemu razvoju, kar omogoča boljše življenje in aktivno državljanstvo v demokratičnih družbah, kjer spoštujejo kulturno in jezikovno raznolikost. Izobraževanje in usposabljanje imata ravno tako pomembno vlogo pri krepitvi socialne kohezije, saj preprečujeta diskriminacijo, izključenost, razizem in sovraštvo do tujcev, kar spodbuja temeljne vrednote, skupne vsem evropskim družbam, kot sta strpnost ter spoštovanje človekovih pravic. Vzpostavitev povezovalnega in odprtega evropskega prostora izobraževanja in usposabljanja bo v času znanja in svetu globalizacije ključnega pomena za prihodnost Evrope ter njenih državljanov.

S procesom skupnih evropskih ciljev smo se neposredno in podrobneje seznanili na konferenci *Slovenija in skupni evropski cilji na področju izobraževanja in usposabljanja*, ki sta jo 8. oktobra 2003 v Ljubljani organizirala Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport in Center za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja - CMEPIUS (bivša Služba za programe EU). Več o konferenci si lahko preberete na spletni strani: <http://www.cpi.si/default.asp?MenuID=677&Menu=SPEU>.

Tanja Grželj (tanja.grzelj@gov.si), Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport

Skupni evropski cilji

Predstavitev dela tematskih skupin

V okviru Evropske komisije deluje osem tematskih skupin ter skupina za kazalnike in standarde, katerih naloga je, da pospešijo delo in zagotovijo, da napredek v okviru skupnih evropskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja do leta 2010 poteka učinkovito ter skladno z uresničitvijo tistega cilja, s katerim se ukvarjajo. Slovenski predstavniki se sestankov delovnih skupin v Bruslju aktivno udeležujejo od novembra 2002. Pri njihovem delu jih strokovno podpirajo slovenske delovne skupine, imenovane za posamezna področja:

Delovna skupina	13 ciljev	Slovenski predstavniki v delovnih skupinah Evropske komisije
A: Izboljšanje izobraževanja in usposabljanja učiteljev in vodij usposabljanj	1.1. Izboljšanje izobraževanja in usposabljanja učiteljev in izobraževalcev	Alenka Taštanoska, MŠZŠ Cveta Razdevšek Pučko (namestnica), ULJ, PeF
B: Ključne kompetence, poučevanje tujih jezikov, podjetništvo	1.2. Razvijanje spretnosti za družbo znanja 3.2. Razvijanje podjetniškega duha	Ljudmila Ivšek, Zavod RS za šolstvo Vida Gomivnik Thuma (namestnica), Zavod RS za šolstvo
podskupina: Poučevanje tujih jezikov	3.3. Izboljšanje učenja tujih jezikov	Zdravka Godunc, Urad RS za šolstvo Katja Pavlič Škerjanc (namestnica), Zavod RS za šolstvo

C: IKT v izobraževanju in usposabljanju	1.3. Vsakomur zagotoviti dostop do IKT	Janez Čač, MŠZŠ Vladislav Rajkovič (namestnik), UMB, FOV
D: Povečevanje zanimanja za matematiko, naravoslovje in tehniko	1.4. Povečanje vpisa na naravoslovne in tehnične programe	Joško Budin, ULJ, FE
E: Najučinkovitejša uporaba razpoložljivih virov	1.5. Kar najbolje uporabiti vire	Vera Gradišar, MŠZŠ Janez Krek (namestnik), ULJ, PF
F: Mobilnost, izmenjave, krepitev evropskega sodelovanja	3.4. Povečanje mobilnosti in izmenjav 3.5. Krepitev evropskega sodelovanja	Andrej Kotnik, MŠZŠ Zorko Škvor (namestnik), Urad za mladino
G: Odprto učno okolje, aktivno državljanstvo, enake možnosti, socialna kohezija	2.1. Ustvariti odprto učno okolje 2.3. Zavzemanje za aktivno državljanstvo, enake možnosti in socialno kohezijo	Mitja Sardoč, Pedagoški inštitut Andreja Kotnik Trček (namestnica), MŠZŠ
H: Privlačnejše učenje, krepitev vezi z delovnimi okolji, raziskovanjem in širšo družbo	2.2. Naj bo učenje privlačnejše 3.1. Krepitev vezi z delovnim okoljem, raziskovanjem in širšo družbo	Slava Pevec Grm, CPI Janko Muršak (namestnik), ULJ, FF
I: Kazalniki in standardi	Kazalniki in standardi	Zvonka Pangerc Pahernik, ACS

Vodje vseh devetih skupin in podskupine, ki deluje v okviru skupine B, smo prosili, da predstavijo delo skupine. Objavljamo le tiste, ki smo jih prejeli do redakcije Novičk.

Skupina A: Izboljšanje izobraževanja in usposabljanja učiteljev in vodij usposabljanj

V Sloveniji se je za področje delovanja ekspertne skupine A oblikovala tematska skupina, ki se je aktivno vključila v **promocijo Programa skupnih evropskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja v Sloveniji**. Na oktobrski konferenci v Ljubljani, namenjeni tej temi, so bili predstavljeni rezultati dosedanjega dela ekspertne skupine A s pogledom na aktualne razmere na področju izobraževanja učiteljev in vodij usposabljanja pri nas¹.

¹ Uvodni referat ter poročilo o rezultatih dela in zaključkih delavnice je dostopno na spletnem naslovu: <http://www.cpi.si/SPEU>.

Drugo pomembno področje dela tematske skupine je **sodelovanje** večjega števila njenih članic in članov v **procesu prenove sistema stalnega strokovnega spopolnjevanja** za strokovne delavce na področju izobraževanja v Sloveniji. V delo te skupine vnašajo spoznanja in priporočila, ki so bila oblikovana v ekspertni skupini A z namenom izboljšati izobraževanje učiteljev in vodij usposabljanja.

Alenka Taštanoska (alenka.tastanoska@gov.si), Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport

Podkupina B1: Poučevanje tujih jezikov

Delo ekspertne skupine B1 je temeljilo na pripravi *Akcijskega načrta 2004-2006 (Action Plan 2004-2006)*, ki ga je Evropska komisija potrdila julija letos. Oktobra je delovna skupina v Sloveniji podprla *Akcijski načrt* za jezike, ki odpira široke možnosti za izboljšanje kakovosti jezikovnega izobraževanja, saj spodbuja učenje jezikov, materni in še najmanj dva tuja jezika ter jezikovno raznolikost; potrdila je *poročilo ekspertne skupine (First Report, julij 2002 - junij 2003)*, sprejela zaključke in priporočila za nadaljnje delo, predvsem na področju izmenjave **primerov dobre prakse**; podprla je predlog, da nadaljuje delo za pridobitev ustreznega kazalnika s tega področja (*language competence indicator*) v sodelovanju s posebno skupino za kazalnike in standarde.

V Akcijskem načrtu so izpostavljena naslednja prednostna področja učenja in poučevanja jezikov: vseživljenjsko učenje jezikov, kakovost v okviru jezikovnega izobraževanja, jezikom prijazno okolje ter predlogi projektov, ekspertiz, analiz, študij primerov, konferenc, seminarjev, delavnic, študijskih obiskov, izmenjav... Pomembno mesto v načrtu imata dva osnovna jezikovna dokumenta Sveta Evrope: *Okvirne jezikovne smernice za učenje in poučevanje jezikov (CEF)* in *Evropski jezikovni portfolijo (Evropska jezikovna mapa)*. V obeh projektih Slovenija aktivno sodeluje že vrsto let.

Smernice novega Akcijskega načrta so člani delovne skupine dolžni predstaviti v matičnih deželah. Oblikovati morajo delovne skupine, ki bodo do konca leta 2003 pripravile osnutek predloga sodelovanja posamezne države v okviru prednostnih področij Akcijskega plana in prednostnih področji v posameznih državah.

Zdravka Godunc (zdravka.godunc@gov.si), Urad za šolstvo

Skupina D: Povečevanje zanimanja za matematiko, naravoslovje in tehniko

Delovna skupina za področje matematike, naravoslovja in tehnike (Mathematics, Science and Technology – MST), ena od osmih delovnih skupin Evropske komisije, je pripravila osnutek vmesnega poročila in ga predložila Komisiji in Svetu ministrov. Prav te dni je Evropska komisija poročilo sprejela.

Kot je znano, si Evropska unija do leta 2010 na področju izobraževanja in usposabljanja zastavlja visoke cilje. Evropa naj bi (zopet) pridobila vodilno mesto v izobraževanju in raziskovanju, njeno na znanju temelječe gospodarstvo pa naj bi postalo najbolj konkurenčno, dinamično in socialno povezano. Za uresničitev teh ciljev je področje MST izrednega pomena. Mlade vseh starosti je treba spodbujati za matematiko, naravoslovje in tehniko. Končni cilj mora biti promocija MST na vseh ravneh šolanja, povečan vpis na univerzo, povečano število diplomantov in več zaposlenih v raziskovanju in tehniki. Drugi, za nas nič manj pomemben, cilj pa je izboljšati razmerje med spoloma, zlasti v tehniki.

Evropska šolstva družijo nekateri podobni razvojni problemi. Naslonitev na evropske izkušnje nam je lahko v pomoč. Področje MST pokriva v Sloveniji 10-članska posvetovalna skupina, sestavljena iz strokovnjakov za posamezna področja, ki jo je imenoval minister za šolstvo, znanost in šport z namenom, da proučuje primere dobre prakse v drugih državah in evidentira primere dobre prakse pri nas.

Jožko Budin (josko.budin@fe.uni-lj.si), Fakulteta za elektrotehniko

Skupina F: Mobilnost, izmenjave, krepitev evropskega sodelovanja

Ekspertna skupina F se je prvič sestala v Bruslju šele februarja 2003. Njeni nalogi sta: nadzorovati izvajanje Priporočila o mobilnosti iz leta 2001 (samo članice EU) ter prispevati k razvoju politike mobilnosti in evropskega sodelovanja (članice in pridružene države). Delovanje skupine se usmerja na mobilnost za izobraževanje in učenje vseh kategorij ljudi: poklicna mobilnost, mobilnost študentov, profesorjev in drugih izobraževalcev, prostovoljcev, mladine kot celote, vključuje tudi brezposelne, ljudi z nizko stopnjo izobrazbe oz. drugače prikrajšanih ljudi. Gre za precej široko in zahtevno področje, saj zajema delovanje več resorjev. Dodatna težava je v tem, ker ni primerljivih statističnih kazalcev, ki bi merili različne kategorije mobilnosti (npr. individualna, neorganizirana, »virtualna«, ipd.).

Povzetek nacionalnih poročil članic², ki ga je pripravila Evropska komisija, poudarja naslednje skupne točke:

- vsa poročila poudarjajo pomembnost mobilnosti in nujnost bolj aktivne politike, vendar pa je stopnja udejanja le-te med državami zelo različna;
- le nekaj držav ima nacionalno strategijo mobilnosti;
- le nekaj držav ima izdelano učinkovito strukturo koordinacije za bolj učinkovito mobilnost;
- programi EU za mobilnost so glavni, ponekod celo edini, instrumenti organizirane mobilnosti;
- poročila opozarjajo na pravne in administrativne ovire;
- iz poročil ni razvidno, ali je Priporočilo o mobilnosti neposredno sprožilo nove vzvode;
- nobeno poročilo ne vključuje mladine kot take.

V letu 2004 bo delovna skupina več pozornosti posvetila promociji dostopa do mobilnosti, kakovosti, financiranju in statističnim kazalcem. V Sloveniji bomo morali ustanoviti nacionalno telo za mobilnost, ki bo pokrivalo vse kategorije ljudi, ki so oziroma si želijo biti mobilni, pa tudi tiste, ki ne vedo, da lahko mobilnost pripomore k pridobivanju novih znanj in spretnosti.

Andrej Kotnik (andrej.kotnik@gov.si), Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport

Skupina I: Kazalniki in standardi

V Podrobnem delovnem programu o ciljih za prihodnost je bilo določenih 33 preliminarnih kazalnikov, ki so bili predmet obravnave na dozdejšnjih sedmih sestankih skupine za kazalnike in evropske standarde (Standing Group on Indicators and Benchmarks - SGIB), organiziranih od julija 2002 do oktobra 2003; predstavniki držav pristopnic smo se skupini pridružili na četrtem sestanku, februarja 2003. Delo skupine SGIB poteka v okviru 'odprte metode usklajevanja', ki poleg uporabe kazalnikov predvideva tudi opredelitev referenčnih ravni za povprečne evropske učinke v izobraževanju in usposabljanju (reference levels of European average performance in education and training) oz. standardov (benchmarks), izmenjavo izkušenj (exchange of experiences) ter študije strokovnjakov (peer reviews) - vse z namenom, da bi bili količinski podatki podprti s kakovostnimi in obratno.

² Države članice Evropske unije so pripravile poročila o doseženem napredku in novih spodbudah v mobilnosti, in sicer samo za tiste nove korake, ki so jih uvedle v obdobju od 2001 – 2003, torej po Priporočilu o mobilnosti (julij 2001).

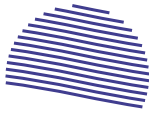
Skupina SGIB je obravnavala vsakega od 33 predlaganih **kazalnikov** posebej in se opredelila, ali njegovo uporabo priporoča ali ne. Glavni kriteriji za to so bili: ali so za dani kazalnik na voljo podatkovni viri, ali so ti zanesljivi in primerljivi, ali obstajajo časovne serije ter možnosti stalnega posodabljanja podatkov. Čeprav smo člani skupine opozarjali predvsem na pomanjkljivosti virov podatkov – npr. Ankete o delovni sili, vse kaže, da je kakovost kazalnikov manj pomembna od tega, da začetni seznam kazalnikov sploh obstaja.

Delo skupine SGIB je bilo povezano tudi z drugimi delovnimi skupinami (A-H), ki kazalnike obravnavajo bolj z vsebinskih in političnih vidikov ter aktualnih tem danega področja. Trenutno je v veljavi seznam prečiščenih 29 kazalnikov, ki je rezultat prve faze dela skupine SGIB, v drugi fazi (od oktobra 2003 naprej) pa se skupina ukvarja z opredelitvijo potreb po dodatnih kazalnikih ali celo razvoju novih kazalnikov in metodologij za njihovo pridobivanje. Nedavni seminar v Frascatiju je pomenil prvi korak v tej smeri. Opredeljena so bila tri prednostna področja za razvoj dodatnih kazalnikov: problematika enako(pravno)sti v sistemih izobraževanja in usposabljanja, spretnosti 'učiti se učiti' ter temeljne spretnosti odraslih. Predstavljene so bile potencialne metodologije za razvoj kazalnikov s teh področij, med njimi tudi raziskava o izobraževanju odraslih (AES – Adult Education Survey), ki jo pripravlja Eurostat in v katero se bodo članice EU vključevale postopoma, v letu 2005, 2006 ali 2007.

Postopek opredelitve **referenčnih ravni** oziroma standardov je vodil Svet za izobraževanje. Vloga skupine SGIB v tem procesu je bila ves čas relativno nejasna, saj mandata za sprejemanje kakršnih koli odločitev v zvezi z referenčnimi ravni člani SGIB nimamo. Sicer pa smo si bili edini, da komentarji, ki smo jih navajali za kazalnike, veljajo tudi za referenčne ravni, ki temeljijo na posameznem kazalniku. Več o sprejetih petih referenčnih ravneh lahko preberete v posebnem članku.

V teh dneh Evropska komisija, Direktorat za izobraževanje in kulturo zaključuje Poročilo o doseganju skupnih evropskih ciljev sistemov izobraževanja in usposabljanja, ki bo predmet obravnave na Evropskem vrhu, spomladi 2004. Izbrani kazalniki bodo predstavljeni s konkretnimi številkami, v glavnem jih bo prispeval evropski statistični sistem Eurostat.

mag. Zvonka Pangerc Pahernik (zvonka.pangerc@acs.si), ACS

Skupni evropski cilji

Referenčne ravni (standardi) za povprečne evropske učinke v izobraževanju in usposabljanju

Vseživljenjsko učenje postaja nepogrešljiv gradnik družbe prihodnosti, ki jo je Evropski svet opredelil kot družbo znanja (Lizbonski sklepi, 2000), Slovenija pa kot *“Slovenija, učečo se deželo”* (Vlada RS). Po lizbonskem srečanju je bila sprejeta vrsta strateških dokumentov, ki določajo, kako ukrepati, da bi uresničili vizijo vseživljenjsko učenje za vse in se izognili nevarnostim izključevanja, s katerimi se bomo kot posamezniki in država srečevali na poti v *“najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju zasnovano gospodarstvo na svetu...”*. Vendar tokrat ni ostalo le pri priporočilih in načelih.

Pomemben premik od besed k dejanjem je sprejetje petih referenčnih ravni oziroma **standardov** za merjenje in usmerjanje povprečnih evropskih učinkov sistemov izobraževanja in usposabljanja (Evropski svet, 5. maj 2003). Naj opozorimo, da ne gre za nacionalne referenčne vrednosti oziroma standarde, pač pa za evropsko povprečje, h kateremu bi vsaka država prispevala po svojih najboljših močeh. Gre torej za skupen evropski projekt doseganja zastavljenih referenčnih ravni pa tudi medsebojnega učenja manj uspešnih od uspešnih prek primerov dobre prakse.

Referenčne ravni oziroma standardi so se sprva nanašali le na članice EU, analiza vpliva, ki ga bo imela širitev Unije (maj 2004) na predlagane vrednosti, pa je pokazala, da na štirih področjih ni večjih razlik med zdajšnjimi dosežki držav članic in pristopnic, da pa bo širitev vplivala na ambicioznost zastavljenih ciljev.

S postavitvijo **prvega standarda** želi Komisija spodbuditi države, da bi **zmanjšale delež mladih (od 18 - 24 let), ki zgodaj (po dokončani osnovni šoli) zapustijo izobraževanje; do leta 2010 naj povprečna evropska stopnja takih ne bi presegala 10%**. Trenutno znaša evropsko povprečje 18,8%, medtem ko je ta stopnja po podatkih Eurostata (Anketa o delovni sili 2002, preliminarni podatki) v državah pristopnicah veliko nižja – 8,4%. Daleč najslabše rezultate ima Portugalska (45,5%), sledita Španija (29%) in Italija (24,3%), med državami pristopnicami pa se je najslabše uvrstila Latvija (19,5%). **V Sloveniji po podatkih iz Ankete o delovni sili le 4,8% mladih ne nadaljuje šolanja** (3,3% žensk in 6,2% moških), kar pomeni najboljši rezultat med državami, ki standard že dosegajo - Češko (5,4%), Slovaško (5,6%), Veliko Britanijo (6,9%), Poljsko (7,6%), Avstrijo (9,5%), Finsko (9,9%) in Švedsko (10%).

Drugi standard usmerja ukrepe držav v **izboljšanje razmerja med moškimi in ženskimi diplomanti v študiju matematike, naravoslovja in tehnike**, obenem pa narekuje **do leta 2010 absolutno povečanje števila diplomantov za 15%**, kar je uresničljivo tudi za države pristopnice. Po podatkih Eurostata (raziskava UOE, 2000) je bilo absolutno število teh diplomantov v 15 državah EU kar 568.000, v državah pristopnicah pa skupno 81.000; skupni cilj obojih je 746.000 diplomantov v letu 2010. Podatki o Sloveniji razodevajo (UOE, 2001), da je bilo od vseh študentov na ravni visokošolskega študija (ISCED 5A, 5B in 6) vključenih v študij naravoslovja 22,5% (10,5% žensk in 37,9% moških). Najvišji odstotek vključenih je na Finskem (36,8%), kjer se kar 59,6% moških odloča za ta študij.

S **tretjim standardom** naj bi vplivali na **povečanje deleža prebivalcev, starih 22 let, ki imajo končano najmanj srednješolsko izobrazbo; do leta 2010 naj bi bilo takih v Evropski uniji vsaj 85%**. Preliminarni rezultati Eurostata (Anketa o delovni sili 2002) kažejo, da znaša povprečje EU šele 75,4%, medtem ko države pristopnice standard že zdaj dosegajo (90,1%). Slovenija z 88,1-odstotnim deležem 22-letnikov s končano vsaj srednješolsko izobrazbo (vsaj raven ISCED 3) kotira visoko, vendar se slika spremeni, če pogledamo podatke, ki veljajo za starostno skupino 25-64 let – tukaj znaša delež tistih s končano vsaj srednješolsko izobrazbo 75,4% (podatek velja za leto 2000). Ob tem je treba opozoriti na dejstvo, da raven ISCED 3 pokriva tako srednješolsko izobrazbo, ki omogoča prehod na višje ravni izobraževanja, kot tudi tisto, ki tega ne omogoča – prav ta delež je v nekaterih državah visok, kar obenem pomeni, da lahko gre za izobrazbo, ki v povezavi z drugimi kazalniki (pismenostjo!) ne daje ugodnih rezultatov¹. Tega problema sta se že v devetdesetih letih zavedali stroka in izobraževalna politika v Sloveniji, od tod tudi eden od temeljnih ciljev v predlogu Nacionalnega programa izobraževanja odraslih (1998, noveliran 2003), da naj bi postala končana štiriletna srednješolska izobrazba temeljni izobrazbeni standard večine odraslih prebivalcev.

Četrty standard se nanaša na **delež petnajstletnikov s slabimi dosežki v bralni pismenosti; ta naj bi se do leta 2010 zmanjšal za najmanj 20% v primerjavi s tistim iz leta 2000**. Za kazalnik se na tem področju upoštevajo rezultati raziskave OECD (PISA 2000), v kateri Slovenija ni bila udeležena.

Ob tem bi želeli opozoriti na pisne dosežke odraslih (študije OECD – IALS, SIALS in ALL), ki po posredovanju Francije v tej fazi niso bili sprejeti na seznam odločilnih kazalni-

¹ Raziskava Pismenost odraslih v Sloveniji je pokazala, da so se prebivalci s končano triletno srednješolsko izobrazbo uvrstili bistveno slabše kot tisti s končano štiriletno srednješolsko izobrazbo.

kov uresničevanja skupnih evropskih ciljev. Mnoge države, ki so v omenjenih raziskavah sodelovale, so rezultate uporabile kot podlago ukrepov za zviševanje ravni pismenosti – tudi Švedska, ki je dosegla zavidljivo dobre rezultate. V Sloveniji² so odrasli dosegli bistveno manj točk (229,7) od povprečja v desetih državah EU³ (272,3), ki ga močno znižujejo dosežki odraslih na Portugalskem (222,6). Še bolj zaostajamo za povprečjem treh najbolje uvrščenih držav – Švedske, Norveške in Finske, ki znaša 294,5 točk⁴. Problematiki pismenosti odraslih in potrebi po ukrepih za njeno zviševanje bi bilo torej treba posvetiti bistveno več pozornosti. Slovenija se je tega lotila v strokovnih podlagah za Nacionalni program izobraževanja odraslih, v katerem so načrtovana posebna omrežja izobraževalnih programov, učiteljev, svetovalnih in razvojnih delavcev, kar bi zahtevalo velika zagonska sredstva in kasneje tudi stalne vire za njihovo delovanje. Žal pa je pri nas razvijanje pismenosti odraslih samo deklarativno prednostno področje nacionalnih razvojnih politik in nima zagotovljenih virov niti na področju izobraževanja niti na področju razvoja trga delovne sile.

Peti standard narekuje Evropski uniji, da naj bi **do leta 2010 povprečna stopnja udeležbe odraslega prebivalstva, starega 25-64 let, v vseživljenjskem učenju dosegla vsaj 12,5%**. Ta skupni cilj bo postal s priključitvijo držav pristopnic še bolj ambiciozen, saj trenutno po preliminarnih podatkih Eurostata (Ankete o delovni sili 2002) znaša evropsko povprečje 8,5%, po priključitvi pa bo znižan, saj je v povprečju stopnja udeležbe v državah pristopnicah 5,0%. Medtem ko se najbolje uvrščene države EU ponašajo z zelo visokimi stopnjami udeležbe – Velika Britanija (22,9%), Finska (18,9%) ter Švedska/Danska (18,4%), je Slovenija z 8,8% takoj za najbolje uvrščeno državo pristopnico, Slovaško (9,0%). Ta rezultat pomeni izjemen porast glede na podatke za leto 2000 (takrat je bila Slovenija s 3,7-odstotno udeležbo na repu držav EU) in hkrati vzbuja pomisleke o tem, ali je Anketa o delovni sili zares primeren način za merjenje udeležbe odraslih v vseživljenjskem učenju⁵. Kljub temu naj povemo še to, da je odstotek tistih, ki imajo končano manj kot srednješolsko izobrazbo (ISCED ravni 0-2) in se vključujejo v vseživljenjsko učenje, zaskrbljujoče nizek (1,9%), kar potrjuje dejstvo, da se izobraževalne možnosti odpirajo predvsem bolj izobraženim slojem, medtem ko se izobraževalni zaostanek manj izobraženih povečuje.

² Podatki so iz raziskave Pismenost odraslih v okviru IALS, 1998, izvajalec Andragoški center Slovenije.

³ Nemčija, Irska, Nizozemska, Velika Britanija, Belgija, Norveška, Danska, Finska, Portugalska, Francija, ki ni dovolila objave rezultatov.

⁴ OECD 2000: 135; interno gradivo ACS

⁵ Gre za telefonsko, vzorčno anketiranje gospodinjstev, pri katerem intervjuvanec odgovarja na vprašanja o udeležbi vseh članov gospodinjstva v kateri koli obliki (formalni, neformalni, priložnostni) učenja v zadnji štirih tednih pred anketo.

Iz prikazanega izhaja, da se bo morala Slovenija zelo hitro odločiti za temeljit zasuk v izobraževalni politiki in se lotiti načrtnih ukrepov na področjih, ki zadevajo položaj in razvoj izobraževanja odraslih. Za vodilo pri načrtovanju teh sprememb bi si lahko sposodila načelo britanske vlade (1998): *“Če se želimo uspešno soočati s hitrimi spremembami in izzivi informacijske in komunikacijske dobe, moramo zagotoviti, da se bodo ljudje lahko vračali k učenju vse življenje. Ne moremo se nasloniti na maloštevilno elito, pa naj je še tako dobro izobražena in plačana. Namesto tega potrebujemo ustvarjalnost, podjetništvo in učenost vseh naših ljudi.”*

In to slednje – *učenost vseh naših ljudi* - bi moralo postati tudi vodilo delovanja vseh, ki so odgovorni za uresničevanje skupnih evropskih ciljev. Načrtovani standardi so - podobno kot skupni evropski cilji - zastavljeni tako, da prednostno usmerjajo nacionalne izobraževalne politike v razvijanje ukrepov za izboljšanje dosežkov mladih, njihove pismenosti in izobrazbe. Porajajo se vprašanja: ali bo slovenska izobraževalna politika predlagane standarde sprejela tudi kot vodilo za izboljšanje izobraževalnih možnosti odraslih; ali bo poskrbela za to, da bodo omejeni javni viri ustrezneje porazdeljeni med mladino in odrasle; ali bo zagotovila nadaljnje prestrukturiranje javnih virov tako, da bodo za svoje izobraževanje največ prispevali tisti, ki imajo od tega največje koristi? To je namreč pogoj, da bi lahko postopoma izboljšali izobraževalne možnosti tistih odraslih, ki zaradi slabe izobrazbe in slabih pisnih dosežkov niso zanimivi niti za ponudnike izobraževalnih programov niti za delodajalce.

Olga Drofenik (olga.drofenik@guest.arnes.si), zunanja sodelavka ACS
mag. Zvonka Pangerc Pahernik (zvonka.pangerc@acs.si), ACS

DOMAČE NOVIČKE

Zaključek javnega razpisa Sofinanciranje izobraževanja zaposlenih

Ozadje in namen razpisa

Razvoj človeških virov je ključna usmeritev vseh strateških dokumentov na področju razvoja trga dela, zaposlovanja in izobraževanja. Ustrezna usposobljenost zaposlenih je namreč predpogoj za doseganje ciljev gospodarskega razvoja. Strateške opredelitve Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) med drugim izvaja z ukrepi in programi, ki spodbujajo vseživljenjsko učenje, zato je med Programe aktivne politike zaposlovanja za leto 2001 uvrstilo program *Sofinanciranje izobraževanja in usposabljanja zaposlenih*. Na podlagi programa je bil objavljen razpis za sofinanciranje izobraževanja zaposlenih (Ur.l.RS, št. 67/2001), katerega namen je bil:

- usposobiti delavce, odgovorne za razvoj človeških virov, z visoko specializiranimi znanji za upravljanje s človeškimi viri,
- spodbuditi podjetja - posebej na območjih z nadpovprečno stopnjo brezposelnosti - k pripravi strategij razvoja človeških virov.

Razpis naj bi posledično spodbudil podjetja k doseganju višjih ravni izobrazbe in kvalifikacij ter k zagotavljanju ustreznih znanj in spretnost zaposlenih zaradi spremenjenih zahtev dela, poklicev, delovnih mest in delovnih metod.

MDDSZ je z javnim razpisom želelo omogočiti usposabljanje in pripravo strategij pri približno 30 delodajalcih, za kar je bilo predvidenih 140.000.000 SIT.

Dodeljena sredstva

Na javni razpis je pravočasno prispelo 45 pravilno opremljenih vlog. Strokovna komisija za izvedbo postopka javnega razpisa jih je vsebinsko pregledala in ocenila v skladu s pogoji in merili, določenimi v razpisu. 15 vlog je zavrnila, s 30 prijavitelji pa je MDDSZ sklenilo pogodbe o izvedbi in sofinanciranju aktivnosti, ki so bile predmet razpisa, v skupni višini 68.365.603 SIT.

Največ izbranih projektov je bilo iz Savinjske (9) in Osrednjeslovenske regije (8), po trije projekti so bili iz Spodnjeposavske in Zasavske regije, po dva iz Podravske in Koroške, po en projekt pa iz Goriške, Pomurske in Gorenjske regije.

Doseženi rezultati

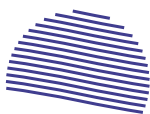
Trije prijavitelji so od sklenjenih pogodb odstopili pred ali po oddaji vmesnih poročil in pred predvidenim izplačilom pogodbenega zneska, MDDSZ pa je zaradi neizvršenih pogodbenih obveznosti s strani prijavitelja razveljavilo eno pogodbo pred predvidenim izplačilom pogodbenega zneska.

V določenem obsegu in vrednosti opravljenih aktivnosti je bilo zaključenih devet projektov, pri ostalih je bilo opravljenih manj aktivnosti, kot je bilo predvideno, oziroma vrednost opravljenega je bila nižja, kot je bilo predvideno v prijavni dokumentaciji. Po potrditvi poročil izvajalcev je bilo tako izplačanih 36.675.230 SIT, kar predstavlja 53,6% dodeljenih sredstev.

V okviru sofinanciranih projektov se je 124 različnih usposabljanj s področja upravljanja s človeškimi viri udeležilo 1.360 zaposlenih, odgovornih za razvoj človeških virov. Izdelanih je bilo 14 strategij izobraževanja in usposabljanja zaposlenih.

Rezultati javnega razpisa dokazujejo na nujnost spodbujanja podjetij za izobraževanje in usposabljanje zaposlenih. Poleg tega je gospodarski razvoj mogoč le ob ustrezni usposobljenosti prebivalstva, ki je nosilni steber povečanja učinkovitosti in s tem konkurenčnosti nacionalne ekonomije. MDDSZ zato predlaga ponovno uvrstitev programa *Sofinanciranje izobraževanja in usposabljanja zaposlenih v Program aktivne politike zaposlovanja za leto 2004* kot enega od programov, ki bodo v okviru prioritete 4 - *Prilagodljivost podjetij* - sofinancirani tudi s sredstvi Evropskega socialnega sklada. Predvidoma se bodo v sklopu programa izvajale dejavnosti, povezane z dvigom izobrazbene ravni zaposlenih in s pridobitvijo ustreznih znanj in spretnosti, ki jih morajo zaposleni v današnjih časih vseskozi dopolnjevati, če želijo delovna mesta ohraniti in preprečiti prehod presežnih delavcev v odprto brezposelnost.

Ana Hrvat (ana.hrvat@gov.si), Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Menedžment kakovosti v mednarodnih primerjavah

Odmev z mednarodnega seminarja o tehnikah za analizo samoevalvacijskih procesov

Med 5. in 9. oktobrom 2003 je v Ljubljani potekalo drugo mednarodno srečanje sodelujočih pri projektu *Razvoj menedžmenta kakovosti v izobraževanju odraslih* v okviru programa Grundtvig 1. Poleg koordinatorjev, Salpaus Further Education iz Lahtija (Finska), so srečanju prisostvovali predstavniki iz Nemčije, Poljske, Slovenije ter pridruženi partnerji iz Madžarske in Švice.

Namen projekta je primerjava obstoječih sistemov za menedžment kakovosti pri izobraževanju odraslih s pomočjo evalvacijskih sistemov. *“Projekt je dobra odskočna deska za pogovor o izkušnjah na področju menedžmenta kakovosti,”* razlaga Rainer Schaetz, vodja Inštituta za raziskovanje in raziskave – BilSE. *“Menedžment kakovosti za BilSE ni novost. V letu 1998 smo pridobili certifikat, usklajen s standardom DIN ISO 9001, tako da imamo dolgoletne izkušnje. Svoje izkušnje bi radi delili s partnerji pri projektu, hkrati pa bi v svoj sistem radi vključili pozitivne rezultate in pristope drugih.”*

Obstajajo tudi paralele z nacionalnim projektom Učne regije, ki ga je zasnovalo nemško Zvezno ministrstvo za izobraževanje in raziskovanje, še posebej pa z regionalnim projektom Učna regija osrednji Mecklenburg – obala. BilSE ta projekt izvaja skupaj s približno petdesetimi regionalnimi partnerji s področja izobraževanja. V podprojektu Kvaliteta v izobraževanju razvijajo kriterije za, npr., področje nadaljnjega izobraževanja. V Učni regiji so vse ustanove in partnerji nosilci certifikata DIN ISO 9001, kar še poudarja potrebo po kakovosti in povečanju učinkovitosti v podjetjih in ustanovah.

Vprašanje kakovosti posameznih tem v izobraževanju je neprestano v posodabljanju, še posebej zaradi študije PISA. Organizacije za izobraževanje odraslih so pri vprašanjih uvajanja in preverjanja sistemov menedžmenta kakovosti na različnih stopnjah. O tem, kateri sistem preverjanja uporabiti, ne obstajajo nobena pravila. Zato je za BilSE, edinega nemškega partnerja pri projektu, zanimivo, kako šole in ustanove v Sloveniji in drugih partnerskih deželah obravnavajo vprašanja kakovosti in izobrazbe.

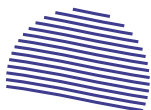
Srečanje se je končalo z dvodnevno delavnico, na kateri je *Mike Pupius* z univerze Sheffield Hallam v Veliki Britaniji predaval o postopkih, metodah in izkušnjah v modelu kakovosti *Poslovna odličnost*. Slovenske šole in ustanove za izobraževanje odraslih so

predstavile svoje izkušnje z uporabo kriterijev kakovosti in sistemov menedžmenta kakovosti. Poseben vtis je na nas naredila pripravljenost, da se z zahtevami za dvig kakovosti spoprimejo tako brezpogojno. Bolj opazna je tudi pripravljenost za odprtost in razumevanje novosti in ugotovitev, da bo v prihodnosti eden od pomembnejših kriterijev pri tekmovanjih (nacionalnih, mednarodnih, globalnih) prav sistemi menedžmenta kakovosti. Zato je projekt izjemnega pomena tudi kot priložnost za primerjanje različnih modelov in metod (benchmarking).

Andragoški center Slovenije igra pomembno vlogo pri osveščanju. S sodelovanjem v drugih nacionalnih in mednarodnih projektih imajo možnosti zbrati dragocene izkušnje, ki jih nato predstavijo drugim ustanovam.

Srečanje v Sloveniji je pokazalo, da so bile vse države partnerice delno uspešne. Jasno pa je postalo tudi, da je proces zagotavljanja in izboljševanja kakovosti na področju izobraževanja še v povojih. Čeprav so bili postavljeni teoretični temelji, bo potrebno še veliko dela in prepričevanja. Mednarodni projekt *Razvoj menedžmenta kakovosti v izobraževanju odraslih* predstavlja v transformaciji procesa pomemben korak.

Birgit Stecker (stecker@twfg.de), BilSE, Güstrow, Nemčija

Javna tribuna v Cankarjevem domu Ukrepi za zviševanje ravni pismenosti na Slovenskem

»Jutri nam bo izmed vseh enkratnosti, ki smo jih uveljavili z osamosvojitvijo (država, vojska, denar, jezik), ostal pravzaprav samo jezik. Bomo kaj naredili zanj?«

Mitja Zupančič

V Štíhovi dvorani Cankarjevega doma je bila 4. novembra 2003 javna tribuna, posvečena vprašanju ravni pismenosti slovenskega prebivalstva in pregledu ukrepov za zviševanje te ravni. Prireditelj je vodila *dr. Manca Košir*, k besedi pa je povabila ugledne strokovnjake in ministre s področja kulture, šolstva, izobraževanja odraslih in gospodarstva. Kot zanimivost naj omenim, da se področna ministra srečanja nista udeležila, pa tudi čast gospodarstva je – drugače kot je bilo načrtovano – reševal direktor Cankarjevega doma, gospod *Mitja Rotovnik*.

Skupni premislek o pereči temi je zastavil *mag. Andrej Blatnik*, pisatelj, urednik in predavatelj, s polemičnim vprašanjem: »Kdo si zna napisat' sodbo sam?« Izkušnje so ga prepričale, da se Slovenci težko prebijamo skozi branje navodil; strah nas je izpolnjevanja obrazcev; slabo in nelogično zapisujemo svoje misli, ki jih objavljamo, npr. v 'pismih bralcev'. Ugotavlja, da skoraj pikolovsko zahtevamo profesionalnost tako rekoč na vseh področjih, razen v pisnem izražanju. Umetnosti pisnega izražanja nas tudi nihče ne uči. Kje smo pristali s kulturo govornice in pisane besede je ponazoril s podatkom, da je v minulem letu eno samo uspešno slovensko podjetje (Mobitel) namenilo promociji svojih storitev več kot država celotnemu slovenskemu založništvu!

K sooblikovanju javne tribune je bila povabljena tudi *dr. Vida A. Mohorčič Špolar*, ki je predstavila nekaj kazalcev iz mednarodne raziskave o pismenosti, v kateri smo pred sedmimi leti sodelovali tudi Slovenci in jo je pri nas vodil Andragoški center. Najprej je definirala pismenost kot sposobnost razumevanja in uporabe rezultatov branja leposlovnih, dokumentacijskih in računskih zapisov. Kot najzgovornejše je navedla podatke, da se uvršča velika večina odraslih med 16. in 64. letom, ki nimajo popolne srednješolske ali višje izobrazbe, le na prvi dve ravni pismenosti (izmed petih), kar ne zadošča, da bi bil človek kos nalogam v sodobni družbi. Raziskava je tudi pokazala, da so med pomembnimi dejavniki slabše pismenosti brezposelnost, starost (najvišjo povprečno raven pismenosti dosegajo mlajši odrasli - do 26. leta, predvsem maturanti in študentje) ter nizka izobrazbena raven staršev. Rezultati raziskave so bili upoštevanj pri pripravi strategije za zviševanje ravni pismenosti, ki čaka na obravnavo na pristojnem ministrstvu.

Mag. Marjeta Doupona s Pedagoškega inštituta je bila zelo optimistična, saj raziskava pismenosti mladih, ki so jo opravili leta 2001, kaže, da so slovenski otroci dosegli največji napredek na področju besedilne pismenosti med vsemi sodelujočimi državami - glede na leto 1991. Pri tem ne gre zanemariti dejstva, da so boljši pri obdelavi razlagalnih besedil kot pri pripovednih besedilih, kjer se zatekajo k obnovi, kar kaže na premajhno vajenost samostojnega razmišljanja in uporabe domišljije!

Nataša Bucik, svetovalka z Urada za šolstvo, je dodala, da je Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport podprlo primerjalno raziskavo dosežkov desetih najbolje in prav toliko najslabše uvrščenih šol, s pomočjo katere naj bi odkrili dejavnike slabše/boljše pismenosti mladih.

Predstavniki Ministrstva za kulturo, *Uroš Grilc*, je poudaril, da so se na ministrstvu odločili prednostno podpreti področje otroške in mladinske literature, vendar so bili presenečeni nad neznatnim številom prijav na razpis, namenjen sofinanciranju ukrepov za

spodbujanje bralne kulture. Prvi korak h knjigi naj bi bil v prihodnje zagotovljen vsakemu otroku že ob rojstvu, saj bo paketu za novorojenčka odslej priložena tudi kakovostna slovenska slikanica.

V razpravi, ki je sledila uvodnim predstavitvam, je bilo izraženih še veliko zanimivih stališč. Naj omenimo le dve:

- Zastavljeno je bilo vprašanje, zakaj naša šola ne zmore nadoknaditi izobrazbenega primanjkljaja staršev? Mar morajo biti otroci slabo izobraženih staršev že vnaprej obsojeni na slabše uspehe v šoli in nižjo raven pismenosti? Morda bi bil eden izmed ukrepov, da bi se pouk preusmeril od zbiranja podatkov k bolj vsebinskemu delu, ki bi razvijalo višje ravni pismenosti. Mnogi študentje se namreč do pisanja in zagovora diplomske naloge ne srečajo z zahtevnejšimi oblikami pisnega in ustnega sporočanja. Sodeč po izjavah razpravljalcev, velja to celo za študente primerjalne književnosti!
- Na Slovenskem bi se moralo udomačiti gibanje za jezikovno/bralno kulturo. Učitelji in profesorji pri nas še vedno učijo na temelju preteklih izkušenj, kar ne zadošča. Spособnosti govornega sporočanja bi moral vsak diplomant nenehno spopolnjevati. Po ugotovitvah strokovnjakov iz tujine bi moral temu nameniti tudi do 100 ur letno. Jezik je namreč orodje moči, z njim ustvarjamo svojo podobo v javnosti, zato je tudi ključ za uspešno vključevanje v družbo. Šokanten je podatek, da se med mnogimi tisoči učiteljev za spopolnjevanje v govornih in pisnih spretnostih odloči na leto le okrog sto!

Slavica Borka Kucler (slavica.borka.kucler@acs.si), ACS

Pregled izobraževanja odraslih

Možnosti izobraževanja in učenja za odrasle

Andragoški center Slovenije že vrsto let zbira izobraževalno ponudbo različnih izvajalcev izobraževanja odraslih, ki jo vsako leto izda v publikaciji **Izobraževanje odraslih v Sloveniji – izvajalci in programi**. V zadnjih letih je Pregled dostopen le v spletni različici, in sicer je objavljen na spletnih straneh Centra na naslovu <http://www.acs.si/pregled>.

Letos se je našemu povabilu k objavi odzvalo nekaj več kot 300 izvajalcev. Med njimi prevladujejo zasebne organizacije in zasebne šole, srednje šole in enote za odrasle pri srednjih šolah ter ljudske univerze. Zanimanje za objavo vsako leto pokažejo tudi številna dru-

štva, muzeji, galerije, zbornice, izobraževalni centri v podjetjih... Največ izvajalcev prihaja iz Osrednjeslovenske regije (138), sledita ji Podravska (34) in Gorenjska regija (31).

Izobraževalna ponudba je letos še posebej velika in raznolika, saj je v Pregledu objavljenih kar 4.800 programov za odrasle. Našli boste programe za pridobitev formalne izobrazbe (16%), programe usposabljanja in spopolnjevanja za potrebe dela (14%), najštevilčnejša in pestra pa je ponudba programov neformalnega splošnega izobraževanja za prosti čas (70%). Izbirate lahko med učenjem tujih jezikov in tečaji računalništva, raznimi ustvarjalnimi delavnicami, programi s področja umetnosti in kulture, varovanja okolja, osebnostne rasti, komuniciranja, zdravstva, vzgoje in izobraževanja ter drugimi vsebinami.

Ker se zavedamo, da s Pregledom ne moremo zajeti celotne izobraževalne ponudbe za odrasle, smo v Pregledu navedli tudi dodatne vire in informacije o središčih za samostojno učenje, borzah znanja, svetovalnih središčih in centrih za informiranje in poklicno svetovanje, kjer lahko tudi poiščete sebi ustrezne možnosti za učenje.

Upamo, da boste med paleto raznovrstnih programov v Pregledu našli tiste, ki ustrezajo vašim potrebam in željam. Vsem izvajalcem se zahvaljujemo, da so se odzvali našemu povabilu in dovolili objavo podatkov v Pregledu.

Alenka Mavsar (alenka.mavsar@acs.si), zunanja sodelavka ACS

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA 2003

Osrednja prireditev v Skopju Prvi regionalni festival učenja za Jugovzhodno Evropo

Prvi Regionalni festival učenja v Jugovzhodni Evropi pomeni vrhunec triletnih prizadevanj za uveljavitev festivalov učenja - promocijskih kampanj za izobraževanje odraslih in vseživljenjsko učenje v tem delu Evrope.

Osrednji dogodek je bilo **srečanje v Skopju** od 16. do 19. oktobra 2003, soorganizatorji so bili IIZ/DVV Bonn, IIZ/DVV Urad v Tirani in IIZ/DVV Urad v Skopju. Dogodka se je iz Slovenije udeležila petčlanska ekipa, in sicer iz Andragoškega centra *mag. Zvonka Pangerc Pahernik* (nacionalna koordinatorica projektov TVU in EBiS, vodja delegacije), *Slavica Borka Kucler* (koordinatorica prireditev Andragoškega centra v okviru TVU in vodja promocijskih dejavnosti TVU; odgovorna za predstavitev primerov dobre prakse in stojnico) in *mag. Jasmina Mirčeva* (udeleženka konference), *Metka Rečnik* (bivša koordinatorica projekta EBiS, predstavnica ACS na sejmu) ter *Barbara Grahek* (novinarka RTV Slovenije, odgovorna za medijsko spremljanje vseh dogodkov).

Prireditev je potekala **na štirih ravneh**, ki so se med seboj dopolnjevale: strokovna in politična raven, raven izvajalcev izobraževanja odraslih ter raven dobitnikov priznanj.

Strokovno srečanje na regionalni ravni

Konferenca na temo *Vseživljenjsko učenje, izobraževanje odraslih in zaposljivost* je potekala 16. in 17. oktobra. Poleg uvodnih govorov uglednih udeleženk *mag. Monike Mott* iz Pakta stabilnosti za Jugovzhodno Evropo, *Evelyn Viertel* iz European Training Foundation, *dr. Ritte Suessmuth*, predsednice Nemške zveze ljudskih univerz, ter *dr. Davida Fretwella* iz Svetovne banke je bilo organiziranih šest delavnic; predstavnici ACS sva se s prispevkom udeležili dveh. *Mag. Jasmina Mirčeva* je sodelovala v delavnici z naslovom *Od teorije do prakse: prenos rezultatov inovativnih pilotnih projektov v prakso izobraževanja in usposabljanja odraslih*. V tem sklopu sta bila predstavljena dva projekta: *Razvoj programov izobraževanja odraslih na Univerzi v Beogradu* (*dr. Aleksandra Pejatović*) in slovenski *Program 5000: zviševanje zaposljivosti s pomočjo*

strategije vseživljenjskosti učenja (mag. Jasmina Mirčeva). Sledila je zanimiva diskusija o motivaciji brezposelnih za izobraževanje, o učinkih Programa 5000 in nasploh o metodologiji evalviranja tovrstnih programov. *Mag. Zvonka Pangerc Pahernik* je sodelovala v delavnici z naslovom *Mobiliziranje za vseživljenjsko učenje: prispevek festivalov učenja k večji integraciji in udeležbi v evropski učeči se družbi.* Uvodni referat o razvoju in pomenu festivalov učenja (trenutno jih je nad 40 po vsem svetu, od tega 24 v Evropi) je imela *Bettina Bochynek* iz Unescovega inštituta v Hamburgu, dopolnila jo je *dr. Maria Todorova* iz IIZ/DVV Urada v Bolgariji. Predstavnice Slovenije, Srbije in Albanije smo na kratko predstavile nekatere značilnosti naših festivalov ter spoznanj, do katerih smo se dokopali. Slovenska predstavitev je bila osredotočena na vidik partnerstva med akterji TVU, pomen mreže območnih in tematskih koordinatorjev pri decentraliziranemu pristopu k organizaciji festivala, predstavljen je bil naš način financiranja TVU ter pomen evalvacije festivala. K debati je pomembno prispeval tudi *Sebastian Welter* iz IIZ/DVV Bonn, ki je opozoril na naš skupni projekt *TVU - Grundtvig* in na to, da naj bi festivali učenja prispevali k meddržavnemu in medkulturnemu sodelovanju in razumevanju.

Srečanje na politični ravni

Regionalnega festivala učenja so se udeležili namestniki ministrov in drugi predstavniki ministrstev iz vseh osmih držav, Slovenijo je zastopal veleposlanik Slovenije v Makedoniji, gospod *Marjan Šiftar*. Srečanje je odprl predsednik Makedonije, *Boris Trajkovski*, organizirano pa je bilo tudi omizje ministrskih predstavnikov iz Albanije, Bosne in Hercegovine, Bolgarije, Hrvaške, Kosova, Makedonije, Romunije, Srbije in Črne gore ter Slovenije. Vsak je predstavil stališče posameznega ministrstva, pristojnega za uveljavljanje izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja, nato pa so podpisali skupno deklaracijo z akcijskim načrtom o prihodnjem razvoju vseživljenjskega učenja v regiji.

Sejem – srečanje izvajalcev in udeležencev izobraževanja odraslih iz sodelujočih držav

Na sejmu, ki je bil organiziran 17. in 18. oktobra, so se srečalo od 30 - 40 razstavljalcev, polovica in Makedonije, drugi pa iz sodelujočih držav. Slovenska delegacija je svojo stojnico opremila s promocijskim gradivom Andragoškega centra Slovenije, projekta Teden vseživljenjskega učenja, projekta TVU Grundtvig ter drugih projektov ACS (POKI, ISIO, Izobraževanje in usposabljanje učiteljev, Novičke). Razstavili smo tudi promocijska gradiva drugih izvajalcev izobraževanja v Sloveniji, zlasti tista, ki so nastala ob letošnjem Tednu vseživljenjskega učenja, ter promocijsko gradivo Slovenije, ki nam ga je zagotovilo veleposlaništvo RS v Republiki Makedoniji.

Predstavitve izjemnih posameznikov, skupin, projektov, organizacij – primerov dobre prakse

Na sejamskem odru so bili po posebnem programu predstavljeni uspešni posamezniki iz Bolgarije, Makedonije, Romunije ter Srbije in Črne gore in uspešni projekti iz Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Makedonije, Romunije in Slovenije. Na Andragoškem centru smo v ta namen pripravili videopredstavitev treh primerov dobre prakse medkulturnega in obmejnega sodelovanja, sprejemanja drugačnosti in zaposlovanja: *Marjan Pungartnik* iz Maribora, *Študijski krožek Živimo med vami – živimo z vami* s Slovenske Bistrice in *Vitra Cerknica* (Slovenija), *Eko Liburnia* in *Agencija Porin* z Reke (Hrvaška). Videopredstavitev, pripravljena v slovenščini in podnaslovljena v angleščini, je bila predvajana dvakrat, *Slavica Borka Kucler* pa je v intervjuju na odru predstavila vsak primer posebej. Organizatorji žal niso uspeli pravočasno pripraviti priznanj za vse predstavljene primere dobre prakse, zato bodo priznanja poslali naknadno, po pošti. Predstavitve je povezoval pester kulturni program, ki so ga prav tako izvajali predstavniki različnih, predvsem sosednjih držav in Makedonije.

Festivalsko dogajanje je v celoti spremljala novinarka RTV Slovenije, *Barbara Grahek*, ki se je festivala udeležila na izrecno povabilo organizatorjev iz IIZ/DVV Bonn. S pomočjo snemalne ekipe Makedonske RTV je pripravila poročilo s slovesnosti, na kateri je sodeloval predsednik Republike Makedonije, ter posnela več intervjujev z organizatorji in udeleženci, pa tudi sejamsko prireditev s slovensko stojnico in videopredstavitev slovenskih primerov dobre prakse.

Festivalu je sledilo kratko evalvacijsko srečanje nacionalnih koordinatorjev projekta EBiS. Vsi smo v imenu svojih delegacij izrekli pohvalo organizatorjem, edini smo si bili tudi v tem, da je bilo dogajanje večplastno in izjemnega pomena za politični in strokovni prodor projekta EBiS in njegovo delovanje v prihodnje. Nedvomno pa je ta dogodek opozoril tudi na pomen in potencial festivalov učenja – tako v državnem kot tudi v regionalnem merilu.

mag. Zvonka Pangerc Pahernik (zvonka.pangerc@acs.si), ACS

O DELU STROKOVNEGA SVETA RS ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Spremljamo pobude, mnenja, sklepe...

Dogovori s 24. seje Sveta

Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih se je 9. oktobra sestal na svoji 24. seji. Osrednji točki sta bili obravnava osnutka Nacionalnega programa izobraževanja odraslih (NPIO) in Poročila o razvoju in rezultatih organiziranega samostojnega učenja.

Osnutek Nacionalnega programa izobraževanja odraslih

Člani Strokovnega sveta RS za izobraževanje odraslih so prejeli v mnenje novo varianto osnutka Resolucije o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji. Predlagatelj je pojasnil, da se v taki obliki pripravljajo nacionalni programi v skladu s Poslovnikom Državnega zbora. V tem dokumentu je obsežnejši uvodni del: Ocena stanja in razlogi za sprejem Nacionalnega programa izobraževanja odraslih, kjer so novelirani podatki iz strokovnih podlag za Nacionalni program izobraževanja odraslih iz leta 1999.

Že pri obravnavi gradiva na Komisiji za Nacionalni program izobraževanja odraslih se je izkazalo, da dokument še ni usklajen z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ). V razpravi so bila izpostavljena številna mnenja in predlogi; naj jih navedemo le nekaj:

- manjka razvojno-svetovalno delo, ki je sestavni del delovanja vseh izobraževalnih ustanov;
- preveč pričakujemo od certifikatnega sistema (ne zajema izkušenj in znanj, ki jih odrasli že imajo, saj je vezan le na nekatere poklice);
- izobraževanje odraslih mora biti bolj prožno in povezano s celotnim izobraževalnim sistemom (pomembno je doseganje standardov, ne način šolanja);
- NPIO je neke vrste akcijski načrt uresničevanja Memoranduma o vseživljenjskem učenju, zato mora biti strateški cilj povečanje udeležbe odraslih v izobraževanju, povečanje izobraženosti prebivalstva, socialna vključenost, aktivno državljanstvo ipd., kar posredno povečuje tudi zaposljivost.

Ob zaključku razprave so člani strokovnega sveta sprejeli naslednje stališče: *Koncept NPIO je ustrezen, ni pa še usklajen med Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve in Ministrstvom za šolstvo, znanost in šport (MŠZŠ). Potrebni so popravki uvodnega*

dela ter nekatere terminološke in vsebinske dopolnitve, zato pričakujemo, da:

- *pristojni ministrstvi uskladita predlog Nacionalnega program izobraževanja odraslih;*
- *predlagatelj popravi uvodni del dokumenta;*
- *člani strokovnega sveta in komisije za Nacionalni program izobraževanja odraslih v amandmajski obliki posredujejo predloge glede terminoloških in vsebinskih dopolnitev.*

Razvoj in rezultati organiziranega samostojnega učenja

Poročilo o razvoju in rezultatih organiziranega samostojnega učenja sta predstavili Ema Perme in Jasmina Orešnik. Poudarili sta, da so centri organiziranega samostojnega učenja dobro zaživel. Tak način učenja odraslih je prepoznaven tudi iz strateških dokumentov. Predstavili sta načrt in razvojne naloge za naslednje leto. V razpravi so bila izpostavljena naslednja stališča in predlogi. Navajamo nekatera:

- potrebna je popularizacija organiziranega samostojnega učenja v Sloveniji;
- razvoj te dejavnosti in predstavljene naloge, ki so konkretizirane tudi v planu za leto 2004, je treba podpreti;
- razvijati je treba programe usposabljanja za nove vloge svetovalcev (svetovanje in učenje pri uporabi IKT in interneta) in mentorjev (pripravo slovenskih gradiv/programov) v središčih za samostojno učenja;
- potrebno bo opredeliti standarde kakovosti izvajanja in preverjanje izvajanja le-teh;
- preprečiti upadanje kakovoste zaradi neurejenega oz. nesistemskega financiranja.

Člani strokovnega sveta so sprejeli naslednje stališče: *Samostojno učenje je pomemben del strategije izobraževanja odraslih in ga je potrebno podpreti tako finančno kot strokovno-razvojno. Obema ministrstvoma (MŠZŠ in MDDSZ) predlaga, da zagotovijo ustrezna finančna sredstva za razvoj in kakovostno delovanje mreže središč za samostojno učenje.*

Drugo

Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih je soglašal s predlogom, da se v osnovni šoli za odrasle za izbirne predmete smiselno uporabljajo učni načrti, določeni za izbirne predmete v vzgojno-izobraževalnem programu osnovne šole. Za člana Državne komisije za poklicno maturo je predlagal *dr. Janka Muršaka*.

O tematiki naslednje seje, ki bo predvidoma 26. novembra, pa v naslednjih Novičkah.

Irena Komac (Irena.Komac@gov.si), Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih

S POTI

E-portfolijo Vtisi z mednarodne konference v Franciji

Prvo mednarodno konferenco na temo e-portfolija, ki je bila v Poitiersu (9. in 10. oktober 2003), je organiziral mednarodni inštitut za učenje na spletu. Zbralo se je 120 udeležencev iz 22 držav sveta. Slišali smo nekaj najboljših strokovnjakov s tega področja iz ZDA, Kanade, Avstralije in Nove Zelandije, držav, v katerih je razvoj e-portfolija že na zavidljivi ravni. Na konferenci smo spoznavali najširše razsežnosti portfolija, ki se je s specifičnega področja priznavanja neformalno in priložnostno pridobljenih znanj in spretnosti razširil prav v vse pore izobraževanja. Vsi, ki se kakorkoli ukvarjamo s portfolijom, smo lahko izmenjali številne dragocene izkušnje.

Razvoj tehnologije je povzročil reformo 'papirnega' portfolija – v bistvu je spremenil njegov celoten koncept. E-portfolijo je postal pomembno orodje, tako za osebni razvoj kot za razvoj delovnih organizacij. Njegova uporaba je večnamenska, saj je dragocen pripomoček pri učenju, ocenjevanju, razvoju poklicne poti in upravljanju z znanjem. Lahko bi rekli, da je razširjen 'curriculum vitae', ki ga odlikujejo on-line povezave na podatkovno bazo, ki hrani osebne in strokovne dosežke posameznika, rezultate skupinskega dela, različne reference in vsa ustrezna dokazila o usposobljenosti, ki jih je posameznik pridobil med svojim delovanjem ali/in učenjem. Takšno uskladiščenje vseh omenjenih podatkov in informacij nudi posamezniku možnost reflektiranja o njegovem strokovnem delu ter mu omogoča, da stvari, ki se jih je naučil, deli z drugimi. E-portfolijo je pomemben pripomoček za nenehen poklicni razvoj. Posameznika spodbuja, da se dejavno uči, da prevzame odgovornost za lastno učenje in da izkaže rezultate svojega učenja.

E- portfolijo strokovnjaki, ki delamo v izobraževanju, lahko koristno uporabimo za nadgradnjo znanj in spretnosti, za spodbujanje nenehnega strokovnega razvoja, učeče se skupnosti v lokalnem okolju, za boljše načrtovanje izobraževalnih in učnih strategij ter za zviševanje kakovosti storitev.

Na konferenci je prevladovalo mnenje, da bo uporaba e-portfolija pripomogla k izboljšanju kakovosti v izobraževanju, saj bo izobraževalcem in drugim, zaposlenim v izobraže-

valnih ustanovah, nudila dragocene informacije, s pomočjo katerih bo mogoče načrtovati posameznikovo učno pot.

Uporaba e-portfolioja je namenjena različnim ciljnim skupinam:

- **izobraževalnim ustanovam ali delovnim organizacijam**

Uporabljajo ga tako učitelji kot profesorji, mentorji, izobraževalci ali organizatorji izobraževanja, če naštejemo le nekatere. V osebnih portfoliojih, ki so zaščiteni z geslom (zasebnost je zajamčena), shranjujejo vso dokumentacijo, ki priča o napredovanju pri delu, npr. objavljene članke, rezultate raziskav, aktivne udeležbe na konferencah (predstavitve, referati) ipd. Takšen večnamenski portfolio pripravijo tudi zaposleni v določeni delovni organizaciji, ki služi delodajalcu za odločanje o napredovanju, posamezniku pa za samoocenjevanje, spremljanje svojega napredovanja ali za načrtovanje izobraževanja ter usposabljanja v okviru vseživljenjskega učenja.

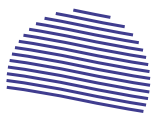
- **študentom, učencem, odraslim udeležencem v izobraževanju**, ki jim ta način omogoča vpogled v njihovo delo, spremljanje in samo-ocenjevanje napredovanja pri učenju in kakovosti učenja, pregled ocenjevanja učiteljev, individualno načrtovanje učenja, identifikacijo potreb po morebitnih dopolnilnih oblikah učenja ali potrebnih sprememb za uspešno dokončanje določene formalne izobrazbe. Portfolio je zasebna last vsakega učečega se posameznika, ki ga po potrebi posreduje na vpogled učiteljem ali svojim kolegom.

- **družinskim članom in prijateljem**

Tudi v okviru družine postaja elektronski portfolio zelo popularen. Imajo ga že otroci v vrtcih (ZDA, Kanada ipd.), ki prav tako beležijo svoje prve korake pri učenju ter vključujejo vanj različne izdelke, ki pričajo o otrokovem napredku, ali pa v njem le zbirajo spominske dragocenosti. Starši shranjujejo svoje osebne dosežke in tiste, ki osvetljujejo njihovo poklicno pot. Prijatelji pomagajo pri oblikovanju portfolioja. Z reflektiranjem o njem pripomorejo k vnašanju ustreznih izboljšav.

Priprava portfolioja je, kot vidimo, dinamičen proces, ki se nikdar ne zaključi in tudi nikoli ne miruje. Portfolio je zbiranje posameznikovega dela, ki izkazuje njegov trud, napredovanje in dosežke na enem ali več področjih skozi čas in tudi čez čas. Je posameznikovo ogledalo, ki odraža njegove dosežke in omogoča, da vanj pogleda z razdalje in takrat ponovno oceni svoje izkušnje in usposobljenost.

Nataša Elvira Jelenc (natasa.elvira.jelenc@acs.si), ACS

Projekt MECE

Študijski obisk na Nizozemskem in v Belgiji

Namen študijskega obiska *Modernizacijski izzivi pri poklicnem in strokovnem izobraževanju in usposabljanju v državi kandidatki in državi članici Evropske unije* (14. do 20. oktobra 2003) je bil, da bi člani strokovnih svetov za poklicno in strokovno izobraževanje ter za izobraževanje odraslih podrobneje spoznali nizozemski sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja mladih ter odraslih, sistem vseživljenjskega učenja in zaposlovanja pred in po polnopravnem članstvu¹.

V Haagu smo se najprej seznanili z nizozemskim izobraževalnim sistemom in z Nacionalno komisijo za poklicno izobraževanje in trg dela, partnersko sestavljenim organom, ki na nacionalni ravni skrbi za kvalifikacijsko strukturo, doseganje zastavljenih ciljev in za ustreznost sistema. V naslednjih dneh smo spoznali različna združenja na področju poklicnega izobraževanja in izobraževanja odraslih. Predstavili so integracijo elementov splošnega in poklicnega izobraževanja v kurikulumu poklicnega izobraževanja in izobraževanja odraslih ter strategijo in vloge posameznih udeležencev v sistemu. Obiskali smo regionalni šolski center Mondriaan (<http://www.hotelschool-netherlands.com/>), kjer se šolajo gostinci, turistični delavci in nosilci osebnih storitev, si ogledali zgledno opremljeno šolo in njene učilnice praktičnega pouka, nato pa obiskali še ugledno letovišče Kurhaus, kjer se tudi odvija praktični del izobraževanja. Srečali smo se še s predstavniki nizozemskega Ministrstva za šolstvo, kulturo in znanost ter s predstavniki Centra za inovacije v vzgoji in izobraževanju (<http://www.cinop.nl/>), kar je primerljivo z našimi javnimi zavodi, katerih ustanovitelj je vlada (CPI, ACS).

Zadnja dva dneva smo se v Bruslju srečali s svetovalci za področje izobraževanja znotraj Evropske unije in se seznanili s prednostnimi področji, ki jih podpirajo. Na koncu smo obiskali še slovensko misijo v Bruslju, kjer nam je veleposlanik s svojimi sodelavci predstavil delo in poslanstvo misije, politiko na področju izobraževanja in zaposlovanja ter pričakovane pravice in obveznosti pristopnic.

Svoje zaključke, ugotovitve in predloge smo udeleženci izrazili že ob evalvaciji programa študijskega obiska v Haagu. Sama bom omenila le nekatere:

- Nizozemci pri vsakem izobraževanju in kvalifikaciji načrtujejo, kaj bo posamezni učenec lahko nadgrajeval, kako se bo izobraževal in razširjal znanje. Socialni partnerji tesno sodelujejo z izobraževalnimi ustanovami in skupaj določajo vsebino izobraževanja.

¹ Informacije s tega področja so dostopne tudi na naslovih: <http://www.minocw.nl/english/index.html>, <http://www.bveraad.nl/>, <http://www.cfi.nl/>, <http://www.onderwijsraad.nl/>, <http://www.minez.nl/>.

Kajti obe možnosti - kaj mladi ljudje želijo in kaj trg dela potrebuje - morata pripraviti ljudi na to, da se bodo lahko znova vračali v izobraževalni proces (vseživljenjsko izobraževanje).

- Programi za odrasle, po katerih le-ti pridobijo javno veljavno izobrazbo, sploh ne predstavljajo problema v nizozemskem izobraževalnem sistemu. Vsi odrasli udeleženci so vključeni v izobraževanje skupaj z mladino. Tako nastane manj problemov pri vračanju v izobraževanje, obenem pa je mladina, ki je v izobraževalnem sistemu skupaj z odraslimi, deležna informalnega izobraževanja - pridobiva različne življenjske izkušnje in se uči strpnosti.
- Delež odraslih v poklicnem izobraževanju predstavlja kar eno tretjino vseh udeležencev. Večina jih je mlajših od 35 let. Če govorijo Nizozemci o izobraževanju odraslih, mislijo na splošno izobraževanje odraslih. Starostna struktura teh udeležencev, ki predstavlja kar četrtno vseh šolajočih se ljudi, je skoraj enakomerno porazdeljena od 17. do 65. leta.
- Nizozemci s svojo strategijo stimulacij in olajšav (npr. davčna politika) podpirajo vseživljenjsko učenje. Obveznosti sofinanciranja so porazdeljene med vlado, občinami in samimi udeleženci izobraževanja. Posledica sistema različnih vzpodbud in bonitet je večje vključevanje odraslih v izobraževalni proces in izboljševanje izobrazbene strukture prebivalstva. Višina sredstev, namenjenih formalnemu izobraževanju odraslih, je skoraj enaka višini sredstev za njihovo neformalno izobraževanje.
- Mednarodna raziskava o pismenosti, izvedena pred nekaj leti, je uvrstila Slovenijo na rep sodelujočih držav. Če bi želeli izboljšati rezultate in bistveno popraviti izobrazbeno strukturo prebivalstva v državi, kot smo zapisali v predlogu Nacionalnega programa, bi morali nameniti več pozornosti splošnemu izobraževanju odraslih. Ta proces pa bo dolgotrajen, če bomo imeli v sistemu formalnega izobraževanja predvsem mlade. Pri teh prizadevanjih bi nam lahko pomagale tudi nizozemske izkušnje. Morda bi kazalo razmisliti, ali ne bi v redne oddelke mladih v strokovnem in poklicnem izobraževanju vključili tudi mlajše odrasle (brezposelne, že zaposlene) in tako hitreje popravljali izobrazbeno raven aktivnega prebivalstva.

Študijski obisk je pomenil izmenjavo informacij in pridobitev novih vedenj s področja sistema izobraževanja in usposabljanja. V medsebojnih razgovorih smo velikokrat zaključili, da so pri nas določene zadeve boljše urejene, lepše izpeljane v šolski praksi, kljub temu pa bi bilo narobe, če se ne bi hoteli ničesar naučiti od drugih.

Nevenka Črnigoj (nevenka.crnigoj@guest.arnes.si), Postojna

KOTIČEK JE VAŠ

Študijski krožek *Kreativno pisanje*

Izdali smo zbirko *Šeherezadice*

Članice študijskega krožka *Kreativno pisanje*, ki deluje v okviru podjetja za izobraževanje Athena iz Postojne od novembra 2002, smo izdale zbirko kratkih zgodb *Šeherezadice*. Predstavile smo jo na literarnem večeru junija letos, tokrat pa jo predstavljamo tudi vam. Iz uvoda, *Vse o Šeherezadicah*, povzemamo nekaj misli o snovanju zbirke:

“*Vivir para contarla – živim zato, da lahko pripovedujem*”, je dejal kolumbijski pisatelj, nobelovec *Gabriel Garcia Marquez*. In če njegovo izjavo obrnemo na glavo, zaslišimo – Šeherezado: “*Pripovedujem zato, da lahko živim.*” Z izmišljanjem in pripovedovanjem zgodb si je dobesedno podaljševala življenje iz noči v noč.

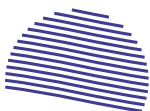
Kaj je tisto, kar osmišlja sodobne Šeherezade? Kdo ve? Morda bi tudi one pritrdile *Marquezu*, ki nadaljuje: “*Življenje ni tisto, kar je nekdo živel, ampak to, česar se spominja ter predusem, kako se spominja, da o njem lahko pripoveduje.*”

Ljudje so si od nekdaj pripovedovali zgodbe. Skozi zgodbo so iskali resnico. Na začetku človekove zgodovine stoji mit. Mit kot prva razlaga sveta in življenja. In kaj je mit pravzaprav drugega kot zgodba?!

V študijskem krožku *Kreativno pisanje* smo se torej učile biti Šeherezade. Učile smo se, kako povedati zgodbo in obdržati glavo oziroma, prevedeno v sodobni jezik, kako povedati zgodbo in obdržati bralca. Za osnovo smo vzele pet različnih sprožilcev, da bi na ta način sistematično razvile sposobnost za pripovedovanje zgodb. Pri tem smo na preizkušnjo postavile dve svoji zmožnosti: zmožnost za izmišljanje zgodb in zmožnost njihovega strukturiranja; razmišljale smo namreč tudi o tem, kako ritmično urediti narativni lok in kako dramatično napeti krivuljo zgodbe. Izmisle smo si vaje v improvizaciji, ki so se začele s sprožilci zgodb. Ti so delovali kot odskočne deske domišljije; v vsaki udeleženci krožka so sprožili individualno reakcijo - obudili spomine, občutke, podobe, drobce... in aktivirali zgodbo, zakodirano globoko v podzavesti vsake od nas. Poskušale smo napisati zgodbo, v kateri junak doživi konflikt, dilemo in transformacijo. Lik na koncu ni več isti

kot na začetku zgodbe. V njem se je zgodila sprememba. Sprožila jo je življenjska situacija, v katero smo ga postavile.

Nataša Sedej (nataa.s@siol.net), Študijski krožek *Kreativno pisanje*

e-Izobraževanje doživeti in izpeljati

Prva strokovna konferenca o e-izobraževanju v Sloveniji

Prvo strokovno konferenco v Sloveniji, posvečeno pedagoškim in organizacijskim vidikom e-izobraževanja, je v Mariboru 3. in 4. novembra letos organizirala DOBA Evropsko poslovno izobraževalno središče iz Maribora. Zanimiva tema je privabila 85 udeležencev – predstavnike ministrstev, izobraževalnih in raziskovalnih ustanov, podjetij in študente.

Osnovni **namen konference** je bil seznaniti slovensko javnost s trendi in izkušnjami na področju e-izobraževanja, spodbuditi izmenjavo izkušenj, ki jih imamo izobraževalne ustanove na tem področju, in tako prispevati k uvajanju e-izobraževanja v širši slovenski prostor.

Konferenco je odprla direktorica Dobe, *Jasna Dominko Baloh*. Udeležence so nagovorili župan Mestne občine Maribor, *Boris Sovič*, minister za informacijsko družbo, *dr. Pavel Gantar*, in državna sekretarka za višje in visoko šolstvo na Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport, *dr. Lučka Lorber*. Uvodno predavanje je imela *dr. Gilly Salmon*, priznana strokovnjakinja s področja e-izobraževanja z Open University Business School iz Velike Britanije, ki je predstavila izkušnje in možnosti različnih pristopov uvajanja e-izobraževanja.

V nadaljevanju so priznani strokovnjaki s področja e-izobraževanja v Sloveniji predstavili svoje poglede na nove pedagoške pristope v e-izobraževanju, oblikovanje učinkovitih modelov e-izobraževanja, tehnično in tehnološko podporo takemu načinu izobraževanja, uvajanje e-izobraževanja v podjetjih ter opozorili na primere dobre prakse. Ena od zanimivosti strokovne konference je bila tudi predstavitev prispevka v živo prek videokonference.

Konferenco je spremljala tudi vrsta **strokovnih dogodkov**:

- Delavnici: eno, z naslovom *E-moderiranje: ključ do uspešnega online učenja*, je vodila gostja iz Velike Britanije, *dr. Gilly Salmon*, in je bila namenjena vsem, ki so želeli

spoznati učinkovite metode in tehnike poučevanja v virtualnem učnem okolju; drugo, z naslovom *Oblikovanje virtualnega učnega prostora s programskim okoljem WebCT*, pa so vodili strokovni delavci Dobe, in je bila namenjena vsem, ki so se želeli seznaniti z možnostmi in principi oblikovanja pedagoškega procesa online.

- V odmorih so si udeleženci lahko ogledali predstavitve razvitih rešitev in programov za e-izobraževanje: Podjetniški center za malo gospodarstvo je predstavil programe podjetniškega e-učenja, Laboratorij za telekomunikacije s Fakultete za elektrotehniko projekt *Echo.sola*, Doba pa je predstavila *informacijsko-izobraževalni portal višje strokovne šole* in online tečaje poslovne angleščine za podjetja.
- Svoja mnenja, izkušnje in poglede so udeleženci konference s strokovnjaki lahko izmenjali ob tematskih debatnih omizjih ob kosilu: eno je bilo namenjeno razpravi o vlogi didaktikov in informatikov pri razvijanju in uvajanju e-izobraževanja, drugo pa možnostim sofinanciranja razvoja e-izobraževanja iz Strukturnih skladov Evropske unije.

Na strokovni konferenci smo podelili tudi diplome diplomantom prve generacije študija na daljavo na Dobi, Višji strokovni šoli Maribor.

Strokovna konferenca se je zaključila z okroglo mizo. Na njej so udeleženci med drugim izpostavili potrebo po stalnem sodelovanju in povezovanju strokovnjakov s področja e-izobraževanja oziroma o povezovanju ljudi in virov v mrežo e-izobraževanja ter potrebo po izdelavi centralnega portala e-izobraževanja.

Kaj so glavne ugotovitve konference?

Strokovnjaki so si bili enotni, da v Sloveniji obstajata interes in potencial za razvoj in uvajanje e-izobraževanja. Pri tem je potreben interdisciplinarni pristop, kjer so upoštevani pedagoško-didaktični, organizacijski, tehnološki in ekonoški vidiki njegovega razvoja. Eden od pomembnih temeljev nadaljnjega razvoja e-izobraževanja pri nas je oblikovanje nacionalne strategije za področje e-izobraževanja in oblikovanje stalnega sistema financiranja tega področja s strani države.

Več o konferenci si lahko ogledate na spletni strani: <http://www.doba.si/konferenca/>, kjer so objavljene tudi Power Point prezentacije prispevkov in fotogalerija utrnikov s konference. Ob tej priložnosti je izšel tudi zbornik prispevkov.

Mateja Geder (mateja.geder@doba.si), DOBA Maribor

PRIPRAVLJAMO

Andragoški center Slovenije Vabilo na delavnico **Od vizije do akcije**

Leto 2003 se počasi poslavlja. Da se bo novo začelo tako, kot si najbolj želite, vas vabimo na delavnico **Od vizije do akcije**, ki jo pripravljamo **15. decembra 2003**. Na njej boste potovali po svoji časovni črti, si izdelali svojo vizijo, se naučili tehnik postavljanja ciljev in priklica skritih sposobnosti, ki jih imate in za katere je skrajni čas, da jih začnete uporabljati! Podrobnejšo predstavitev lahko preberete v prilogi.

Vabimo vas, da se delavnice udeležite!

Prijavnico, ki je priložena, pošljite najkasneje do **ponedeljka, 8. decembra 2003**, na naslov: **Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, Ljubljana**; lahko tudi po faksu: 01 5245 881.

Zdenka Birman Forjanič (zdenka.birman.forjanic@acs.si), ACS

OBVESTILO

Andragoško društvo Slovenije

Članom društva

Na zadnji redni letni skupščini Andragoškega društva Sloveniji (ADS), ki je bila 2. aprila 2003 v Ljubljani, smo sprejeli sklep, da bomo imeli **predčasne volitve predsednika** društva še v letošnjem letu. Sedanja predsednica, Melita Cimerman, je na skupščini prosila za razrešitev, ker te funkcije zaradi številnih službenih obveznosti ne more več opravljati. Na izredni skupščini bo z volitvami obnovljen tudi Izvršni odbor ADS. Nekateri člani so prosili za razrešitev, ker ne utegnejo aktivno sodelovati.

Izredno skupščino s predčasnimi volitvami bomo izvedli prvi dan srečanja izobraževalcev odraslih, ki ga pripravlja Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport v Portorožu, **1. decembra 2003 ob 18. uri v hotelu Morje v Portorožu**. Prosim vas, da si vzamete čas in se skupščine udeležite.

Ana-Marija Pušnik (ana-marija.pusnik@siol.net), ADS

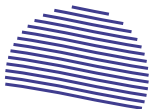

POSVETI, KONFERENCE

European Lifelong Learning Professional Training (Evropsko vseživljenjsko strokovno usposabljanje)

V šolskem letu 2003/2004 organizira Evropski center za izobraževanja odraslih (European Adult Education Centre – Ellproft) v različnih evropskih državah deset strokovnih seminarjev. Razdeljeni so v tri tematske skupine: Vseživljenjsko učenje in družbeno delovanje : politika in praksa (Lifelong Learning and social action : policy and practice), Vseživljenjsko učenje in družbeno delovanje : bistvene postavke pri upravljanju z informacijsko komunikacijsko tehnologijo (Lifelong Learning and social action : management issues in ICT) in Vseživljenjsko učenje in družbeno delovanje (Lifelong Learning and social action).

Več o seminarjih si lahko preberete na spletni strani: <http://www.ellproft.org/index.htm>.

Online Educa Berlin 2003

9th International Conference on Technology Supported Learning and Training (9. Mednarodna konferenca o učenju in usposabljanju s pomočjo tehnologije)

Nemčija, Berlin, 3. do 5. december 2003

Informacije o konferenci lahko preberete na spletni strani:
<http://www.online-educa.com/en/>.

NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

Bralcem Novičk sporočamo, da je knjižnica ACS odprta za obiskovalce v sredo in petek dopoldne od 10. do 12. ure ter v ponedeljek in četrtek od 14. do 16. ure. Vabljeni!

Alibabić, Šefika: Teorija organizacije obrazovanja odraslih. Beograd : Institut za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, 2002. 199 str. : graf. prikazi, tabele ; 24 cm. (Biblioteka Andragoške studije ; 16)

Bandler, Richard: Magic in action. Capitola (California) : Meta Publications, cop. 1992. xv, 229 str. ; 24 cm

Boshier, Roger: Introduction to adult education. Vancouver : The University of British Columbia, cop. 1996. 312 str. : graf. prikazi ; 30 cm

Community education : a handbook for part-time adult tutors : draft. [S.l.] : Clwyd County Council Education Department, [1988?]. 51 f. ; 30 cm

A community for all generations : teens and adults working together : a guide for public dialogue and problem solving / Study Circles Resource Center. Version 1.0. Pomfret (Connecticut) : Topsfield Foundation, cop. 2002. 35 str. ; 30 cm

Comparative education : continuing traditions, new challenges and new paradigms / [guest editor Mark Bray]. Hamburg : Unesco Institute for Education ; Dordrecht [etc.] : Kluwer, 2003. 264 str. ; 24 cm. (International review of education ; 1-2 (Vol. 49/2003), ISSN 0020-8566)

Despotović, Miomir: Reforma srednjeg stručnog obrazovanja : od razgovora ka realizaciji. 16, Obrazovanje odraslih. Beograd : Ministarstvo prosvete i sporta Republike Srbije, 2002. [22] str. ; 21 cm

Disagio e relazioni di aiuto / [direttore responsabile Duccio Demetrio ; comitato redazionale: Dante Bellamio ... [et al.]]. Milano : Guerini e Associati, 2001. 239 str. ; 24 cm. (Adultita ; 13)

Peter Monetti (peter.monetti@acs.si), ACS

Programoteka

javnoveljavni izobraževalni programi za odrasle

www.acs.si/programoteka

Objavljamo javnoveljavne izobraževalne programe, ki so

- * oblikovani izključno za odrasle
- * na novo oblikovani v skladu z veljavno šolsko zakonodajo ali jim je bila v skladu z novo zakonodajo podaljšana veljavnost

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

13. - 19. 10. 2003

Na vprašanja vse leto odgovarjamo v TVU-Razpravljalnici na spletni strani
<http://tvu.acs.si/razprava>

Vse o 7. andragoškem kolokviju preberite na spletni strani
<http://tvu.acs.si/ak>

IZBRAŽEVANJE ODRASLIH V SLOVENIJI IZVAJALCI IN PROGRAMI 2002/2003

pregled več tisoč izobraževalnih programov in številnih organizacij po vsej Sloveniji
• Na spletni strani: www.acs.si/pregled

<http://izobrazevanje.acs.si>

IZBRAŽEVALNA PONUDBA ACS

Objavljamo izobraževalne programe, ki jih za izobraževalce odraslih izvajamo v šolskem letu 2002/2003

- izobraževalni programi
- strokovna, informativna in izobraževalna srečanja
- aktualna izobraževanja ACS

Na vaša vprašanja odgovarjamo v Forumu na spletni strani <http://izobrazevanje.acs.si/forum>

na spletni strani **www.acs.si**

* za tiste, ki se želite izobraževati

* in za tiste, ki sami izobražujete

svetovalni kotiček ACS

